

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
מגדולי ישראל,
על מדות טובות
שצביאות
לאהבת הזולת,
הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש כ כסלו תשע"א שבת - ירושלים 4:00 תל-אביב 4:14 חיפה 4:04 מוצ"ש - ירושלים 5:15 תל-אביב 5:16 חיפה 5:14 ר"ת 5:52

פרשת וישב

פיו ולבו שוין

זההו מן הצבועין שאין תוכם כברים!

מעשה בעשיר אחד שנתברך בממון רב והיה למדן וחסיד במעשיו. לעת זקנתו גמר בדעתו לעלות לארץ ישראל. בדרך עבר דרך עיר אחת ובה קהילה קדושה. הוא נכנס לבית הכנסת וראה שם אדם ושמו רבי אלכסנדר שהיה יושב רוב היום בבית הכנסת עוסק בתפלתו כשהוא עטוף בטלית ומעוטר בתפילין.

סבר העשיר שאותו האיש העוסק בתפלה אדם כשר ונאמן הוא ולכן המתין לו עד שיסיים תפלתו ואמר לו: במטותא ממך, מאחר שארץ זו זרה לי והיא משובשת בגייסות, מתיירא אני לנסוע עם כל הממון שתחת ידי ולכן הואיל נא לקחת מידי את הממון עם אוצר כלי כסף וכלי זהב שעמי עד שאכין לי את ביתי בארץ ישראל ואז אשוב לקחת הפקדון.

השיב לו רבי אלכסנדר: טוב הדבר. תן לי את ממונך ואני אטמין את אוצרך בתוך חצר אוצרותי וכשתחזור אלי אתן לך את הפקדון במלואו. וכך אמנם עשה העשיר, הפקיד את כל כספו וזהבו בידי רבי אלכסנדר ונסע לארץ ישראל.

לאחר תקופה חזר העשיר לקחת את הפקדון. הוא התייצב לפני רבי אלכסנדר וביקש את פקדונו אך הלה כיחש ואמר: איני מכיר אותך ומעולם לא ראיתך!

ויחרד האיש חרדה גדולה ונפל על פניו ובכה והתחנן לפני האיש שישב לו את פקדונו אך הלה אטם את אוזניו והעיז פניו עליו ואף קיללו וחרזו על טענתו כי מעולם לא לקח ממנו שום פקדון.

הלך העשיר ממנו בפחי נפש ונכנס לבית הכנסת ונשא לבו אל השמים ואמר: רבונו של עולם! סבור הייתי שהאיש רבי אלכסנדר הוא צדיק גמור, באשר ראיתיו מעוטף בטלית ועטור בתפילין רוב היום ועומד ומתפלל לפניך בכוונה גדולה. והנה עתה נוכחתי לראות שעשה הכל ברמאות ואין לבו שלם עמך, לכן אני מוסר דיני לשמים שתנקום נקמתי ממנו. כדי שידעו הכל ידך הגדולה... ובכה בלב נשבר.

מיד נגלה אליו אליהו הנביא ואמר לו: אל תירא! לך אצל אשתו ואמור לה כי בעלה הורה להשיב לך את הפקדון וסימן זה מסור בידה כדי שתאמין: אמור לה שהיא ובעלה אכלו חמץ בפסח. וסימן נוסף אמור לה, שבעלה אכל ביום הכיפורים בהשכמה קודם שהלך לבית הכנסת.

ואכן, כאשר יצא רבי אלכסנדר מביתו לשוק, הלך העשיר לאשתו וביקש הפקדון ואמר לה הסימנים. וסברה שבעלה ציוה כן והחזירה לו הפקדון, והלך העשיר לדרכו בשמחה ובטוב לבב.

כאשר חזר רבי אלכסנדר לביתו, סיפרה לו אשתו כל המעשה. וכשראה רבי אלכסנדר שנתפרסם עליו האמת שהוא רשע גמור, הלך והמיר דתו הוא ואשתו רח"ל. על כגון דא אמרו חז"ל (סוטה כב): "זההרו מן הצבועין שדומין לפרושין שעושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס".

קב הישר - פרק נב

להשריש את מדת האמת באופן שיהיה "תוכו כברו" ולא לדבר "אחד בפה ואחד בלב"!

נלמד מהפסוק: "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (פרק לז"ב)

וכתב רש"י: מתוך גנותם למדנו שבחם, שלא דיברו אחד בפה ואחד בלב. עכ"ל. וידועים דברי חז"ל: כל תלמיד שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. ויש אומרים: נקרא נתעב (יומא עב). ואחד משלושה שהקב"ה שונאן הוא המדבר אחד בפה ואחד בלב (פסחים קיג:).

בפירוש "שפת היריעה" (שבספר אהל יעקב) ביאר את פשר לשון הכתוב "ולא יכלו דברו לשלום" מדוע לא נאמר "ולא יכלו דברו שלום"?

אלא כך ביאורו של דבר: כאשר הרגיש יוסף הצדיק את השנאה שישנה בלב האחים היה מתאמץ לחזר אחריהם ולבקש אהבתם, ועל כן בכל פעם שנפגש עמם היה מקדים להם "צפרא טבא", "שבתא טבא", וכדומה, מדברי שלום ואמת.

ואולם האחים מחמת שנאתם לא יכלו לסבול זאת, לשמוע מפיו את הברכות שמברכם. זו כוונת הכתוב "וישנאו אותו" [ומשום כך] "לא יכלו" [לסבול] "דברו" [את הדיבור שלן] "לשלום". כי חשדו אותו כי לבבו לא כן ידמה לשלום ומדבר עמם אחד בפה ואחד בלב.

"למען ידעו כל הקהל שאינני יודע..."

בשבת השנייה להתמנותו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל כרבה של סמאליאן, כשקראו בתורה פרשת "שקלים" פנו אליו אחדים מבעלי הבתים, שיפרש להם כמה מלים קשות בפיוטי ה"יוצרות" שאומרים באותה שבת.

הוא ענה על שאלתם זו בשתי מלים נוקבות: "אינני יודע!" ובקול רם ומהדהד השיב להם, עד שנשמע קולו מקצה בית המדרש ועד קצהו. זאת - כפי שהסביר בשנים מאוחרות - "למען ידעו כל הקהל שאינני מחוייב לדעת כל דבר שבעולם (כדברי רמח"ל במסילת ישרים ש"אין אדם נולד חכם, ואי אפשר לו לדעת את הכל)". יש בהחלט דברים שנעלמו מידיעתי, ודי לי אם אדע את כל מה שמוטל עלי לדעת בתור רב ומורה הוראה".

כפי שהסביר עוד, היתה אז בפיו מן המוכן תשובה מחוכמת, שיש בה כדי לטשטש את העובדה הפשוטה שהוא לא יודע. לבו נעשה עליו כמחלוקת. היו לו סיבות הרבה לחשוש מפני הרושם השלילי שיווצר תיכף בצעדי הראשוני, כשלא יענה לשואלים תשובה מספקת: הזה רב בישראל? הלזה יקרא גדול בתורה - ופירושי המילים בסידור התפלה אינו יודע? ברם, משקל האמת הצרופה הוא זה שהכריעו להשיבם בכנות ובפשטות: "אינני יודע".

באמת אמרו: דוקא התשובה הזאת שהשיב בצורה נחרצת "אינני יודע" היא שעמדה לו להגיע למעמדו הרם והנישא בעולם התורני. זכר לדבר מצינו בירושלמי (חגיגה פ"א ה"ח): "שילחנו אליכם אדם גדול, ומה היא גדלותו? שאינו בוש לומר לא שמעתי!"

מלך ביופיו

"האמת עולה על הכל..."

דרכו של רבינו הגרא"מ שך זצ"ל הייתה שכאשר ראה שיש צורך לשנות את דעתו ממה שהיה לו בעבר (מפני נסיבות חדשות שנוצרו) לא התחשב בכבודו. כאשר הביע הרב לורנץ ז"ל את חששו בפני הרב שך כיצד הציבור יבין זאת שהרב משנה לעתים את דעתו השיב לו בדברים הבאים:

"**כוונתך** בודאי שאני גורם לפגיעה בכבודי, אולי כוונתך ליותר מזה - שאני פוגע בכבוד התורה. דע לך, ראשית כל, כבודי זה דבר שאינו קיים, וכי מי אני שאקפיד על כבודי? אני יודע דל ערכי... אמנם הציבור רואה בי תלמיד חכם, ועלי להתחשב בכבוד התורה, אך דע לך, שהאמת עולה על הכל, ואם אני מסיק שטעיתי או הטעו אותי, כמו במקרה של.... הרי האמת עולה על הכל, ועלי לשנות את דעתי ולהודות על האמת... גם חז"ל אמרו פעמים רבות: "דברים שאמרתי טעות היתה בידי". מן האמת לא תצא אף פעם תקלה".

במחיצתם

הודה ולא בוש

מספר תלמיד: את מדת האמת של הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראינו כדבר טבעי אצלו עד שלא הבין אחרת. כשהכנתי את אחד מספריו לדפוס ראיתי שכתב בחידושי בזה הלשון: "והראה לי פלוני שטעיתי בזה". חשבתי שאין זה מכבודו שכך יודפס בספר ונכנסתי לשאלו שמא עדיף לא להדפיס לא את המהלך שכתב ולא את מה שהראה לו פלוני... אך ראש הישיבה תמה על טענתי ולא הבין מה אני רוצה וציוה להדפיס הדברים כלשונם.

במקום אחר בספרו כתב את המשפט הבא: "ואחרי שטרחתי בישוב זה מצאתי ראיתי שחסרון הבקיאות עמד לי שלא ידעתי שכבר כתבו כן התוספות בחולין צ"ו" גם אז רציתי להשמיט מהדפוס את המשפט הזה, אך ראש הישיבה סירב לבקשתי ולא חש כלל על כבודו.

אירע פעם בשיעור היומי שאמר ביאור בדברי תוספות רבינו פרץ, ולאחר השיעור אמר לו אחד התלמידים ביאור פשוט יותר. והנה בשיעור שלמחרת הביא הגר"מ שפירא את מה שאמר לו אותו תלמיד, והוסיף שפרושו של התלמיד יותר אמיתי משלו בגלל שהוא פשוט יותר....

מי דעת

מעלה נשגבה להודות על האמת בפני הזולת אף אם מתבזה על ידי כן!

נלמד מהפסוק: "ויכר יהודה ויאמר

צדקה ממני" (פרק לה"כו)

ואמרו חז"ל יהודה הודה ולא בוש, מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא (סוטה ז:). כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיך" - מקרא זה לא אמרו אלא כנגד צדיקים שכובשים את יצרם ומודים במעשיהם, שכל המודה במעשיו זוכה לחיי העולם הבא (מד"ר). עוד אמרו חז"ל: יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה שנאמר (תהלים סא) "עדות ביהוסף שמו" יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו על הקב"ה (סוטה י:)

אמרו חז"ל בגמרא (סוטה ז:): "מי גרם לראובן שהודה, יהודה" רש"י: שהודה במעשה תמר. ובשל כך זכה יהודה שיבואו עצמותיו למנוחתן, וישב בישיבה של מעלה וזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

ואעפ"י שיהודה עצמו הודה במסירות נפש, במעשה תמר, עדיין לא זכה בשל כך לכל המעלות הללו, אלא רק בזכות זו שעל ידו נתעורר ראובן לשוב ולהודות. ומכאן נלמד שהגורם טובה לחברו, וחברו נתעלה על ידו, הרי הוא נקרא "טוב" שהטוב בא על ידו, וזוכה להכנס במחיצתו של הקב"ה.

בתוספתא (ברכות פ"ד ה"ז) מובאים מספר טעמים לשאלה מפני מה זכה יהודה למלכות: (א) מפני שהודה בתמר. (ב) מפני שהציל את אחיו מן המיתה [שנאמר: "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו" וגו']. (ג) מפני הענוה [שנאמר: "ועתה ישב נא עבדך" וגו'].

וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - מאמר כג) כי טעמים אלו שמחמתם זכה יהודה למלכות, אין סוף ענינים בתורת זכות וקבלת שכר גרידא, אלא שעל ידי מעשים אלו נעשה ראוי ומוכשר למלכות וכתר מלכות יהא הולמו. שכן עיקרו של מלך הוא קבלת עול אחריות על כל אלו שאימתו מוטלת עליהם, שאין לך עול של אחריות גדול מזה שמוטל על המלך וכו'.

והנה יהודה התרומם בכוחם של מעשים אלו למדת אחריותו של מלך, שהרי עיקר מעלתם של מעשים אלו הוא במדת קבלת האחריות שבהם. הן ההודאה במעשה תמר, שנשא באחריות מעשיו ולא הסירם מעליו, והודה ולא בוש לומר "צדקה ממני". וכן במה שאמר "מה בצע"... שפירושו הוא, שמכיון שנצטרך לכסות את דמו של יוסף, ולהסיר את עול אחריות המעשה מעליו, אין אנו רשאים להורגו.

נסיים בדברים שכתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל לבניו: "אם נראה לאיזה חכם איזו קושיה או סתירה בספרי... איני מקפיד על זה כלל, כי כך היא דרכה של תורה. ואם תהיה הקושיה או הסתירה בפסק דין, ובפרט מהיתר לאיסור, אל יבוש ואל יכלם המשיג לפרסם הדברים, כדי שלא יבואו ח"ו להכשל בדבר איסור, כי האמת יותר אהובה אצלנו".

להרגיש מחוייבות ושעבוד למי שהרבה להטיב עמו, ולהשיב לו כגמולו!

נלמד מהפסוק: "ולא חשך ממני מאומה... ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים" (פרק לט"ט)

מפרש הספורנו: "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת - שלם רעה תחת טובה". ומה שסיים יוסף "וחטאתי לאלוקים" [ולא "וחטאתי לאדוני"] יתכן שרמז לנו בזה כאמרת חז"ל (במשנת ר"א-פרק ז) ש"כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה". אכן אפשר לבאר עוד, שכל דברי יוסף נסבו ביחס להקב"ה, שכיון שהיטיב עמו כל כך בזה שנתן בלב אדונו לתת כל אשר בידו... איך יתכן שיחטא לו וימרה את פיו. על כך היה אומר הגה"צ רבי הלל כגן זצ"ל, כי "טענה פשוטה והגיונית כזו גם גוי יכול להבין..."

אדם שיש בו תכונת הכרת הטוב אינו יכול להיות אפיקורס

"הכרת הטוב היא יסוד באמונת ה'" - אומר הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל (בספרו דרכי מוסר) - ולכן מי שיש בו הרגש של הכרת תודה הרי בהכרח הוא מאמין בה'. אדם כזה אינו יכול להיות בשום פנים ואופן אפיקורס!

משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה רעב וצמא, והנה נתגלה לנגד עיניו בית אשר יש בו מכל המאכלים שבעולם ואינו רואה איש בבית, נכנס לשם ואכל והשקיט את רעבונו, האם לא ישאל אדם זה מי הכין את כל המאכלים הללו? האם יעזוב את המקום מבלי להודות למי שהכין עבורו את כל הטוב הזה? ואם אכן יעשה כך, יעזוב את המקום ולא יברך ולא יודה למי שהכין עבורו, הרי מוכח שהוא אדם גס רוח.

והנמשל ל"עולם הזה". אדם נמצא בעולם ויש לפניו מכל טוב ויכול להתענג מכל וכל, ולא מעלה על דעתו לשאול ולברר מי הכין לו עולם שכזה עם כל כך הרבה טוב ונוחות, כדי שידע למי להודות על הכל. אדם כזה הינו אדם גס רוח. כי כל אדם שיש בלבו רגש כל שהוא של הכרת תודה, הרי אינו יכול שלא להתבונן ולראות את כל צבא השמים ואת כל מאכלי האדם, ולא להודות למי שבראם ועוד לכפור בו. ומכאן בהכרח, שאדם שיש בו הכרת תודה אינו יכול להיות אפיקורס. עכ"ד.

וכבר כתב הרמח"ל ז"ל (במסילת ישרים פ"א): כי ככל שירבה האדם להסתכל ולהתבונן ברוב הטובות והנפלאות הגדולות שהקב"ה עושה עמו בכל עת ובכל שעה, מעת הלידה עד היום האחרון, כן ירבה להכיר לעצמו חובה רבה אל הקל המטיב לו, ויהיו אלה אמצעים לשלא יתעצל ויתרפה מעבודתו, כי הואיל וודאי אינו יכול לגמול לו טובתו יתברך, לפחות יודה לשמו ויקיים מצותיו.

יש להכיר טובה על הכל גם על הדברים הקטנים

חיוב "הכרת הטוב" הוא על כל הטובות שקיבל, אף על קטנה שבקטנות, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה: מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי' כי הכיר שעליו להודות על כל הטובות. וכמו שזכרו ישראל להודות בשירת הים לא רק על הגאולה הגדולה ממצרים ונס קריעת ים סוף, אלא גם על כך ש"סוס ורוכבו רמה ביס".

וכפי שמצינו אצל רחל, כאשר נושעה וילדה את יוסף, הודתה גם על כך ש"אסף אלוקים את חרפתי" ופירש רש"י שהודתה על כך שיש לה במי לתלות טרחונה "מי שבר כלי זה, בנך"... הנה כי כן, גם כשמודים על הדברים הגדולים, אין לשכוח - מחובת הכרת הטוב - להודות על הקטנות....

ואגב, רואים גם אצל לאה את זהירותה הגדולה בהכרת הטוב: כאשר קרא יעקב לנשיו אל השדה קודם בריחתו מלבן וסיפר להן את מעללי אביהן נאמר: "ותען רחל ולאה... הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו..." וידועה השאלה: למה ענתה רחל לפני ללאה והרי היא צעירה ממנה? ויתכן, כי בכוונה לא מיהרה לאה לענות, שכן בדיוק בנקודה זו היה לה הכרת הטוב לאביה על ש"מכרה" ליעקב... ולכן נתנה לרחל לענות לפנייה.

הפתק הגורלי...

המעשה שלפנינו אירע לפני עשרות שנים: יום אחד מופיע בחור צעיר ממדינת שוויץ, בביתו של ראש הישיבה הגר"ש כהנמן זצ"ל, ומבקש להכנס לישיבה כתלמיד מן המניין... הרב מפוניבז' תהה על קנקנו ומצאו שאינו מתאים... רמתו התורנית ירודה והוא לא יבין את השיעורים. הרב חיבקו בחביבות כפי שהיה מחבק כל יהודי. אך הודיע לו כי אין זה מקומו...

מה עשה הבחור? הוא שלף פתק קטן מאמתחתו והניחו לפני הרב מפוניבז'. כשהציץ הרב בפתק, החווירו פניו... הוא מיהר לרעייתו הרבנית וציוה עליה לסדר מיד לבחור הזה חדר בפנימיה, ומקום בשולחן במסעדה, הוא כנראה גם הראה לה את הפתק.

לאחר מכן מיהר הרב לכולל האברכים ובחר משם שני אברכים מצוינים, אחד שילמד עם הבחור לפני הצהרים והאחר שילמד עמו אחר הצהרים, וכמובן בישר לבחור בשמחה כי התקבל לישיבה.

מה היה כתוב בפתק? ובכן, נשוב חמש עשרה שנה אחורנית. הרב מפוניבז' היה זקוק לטוס יום אחד בדחיפות לשוויץ. הוא הגיע לשם עם הרבנית באמצע הלילה, נכנס לבית מלון יהודי, אך הפקיד הודיע לו כי יש תפוסה מלאה בכל החדרים, כל שנשאר להם הוא ללון בפרוזדור וזה כמובן בלתי אפשרי.

ניסה בעל בית המלון למצוא בכל זאת מקום כל שהוא. הוא עבר על הרשימה ומצא שישנה משפחה שתפסו שני חדרים, חדר אחד להורים וחדר שני לילד... התקשר הבוס לאותו חדר וסיפר להם על הבעיה שנוצרה, כי הרב מפוניבז' ורעייתו נמצאים כאן עתה ללא חדר, האם יסכימו לצרף את ילדם לחדר שלהם ולפנות את החדר השני לרב מפוניבז'. ואכן הם הסכימו.

למחרת בבוקר פנה הרב מפוניבז' למשפחה שפינתה לו את החדר והודה לה נרגשות על החסד הגדול שעשו עמו. ושאל אם חסר להם משהו. אמר אבי המשפחה שברוך ה' יש להם הכל ולא חסר להם מאומה... אלא שאז התפרצה האמא והצביעה על הילד ואמרה: בעז"ה הילד הזה יגדל וירצה להכנס ללמוד בישיבה קדושה, האם תקבל אותו לישיבת פוניבז'?" אין בעיה, למה לא?" השיב הרב.

אך האמא בחכמתה לא הסתפקה בזאת. היא הגישה לרב נייר ועט וביקשה ממנו לכתוב את הבטחתו... כעבור 15 שנה הוגש הפתק - כשטר-חוב של הכרת הטוב - לפרעון. ואכן מיהר הרב מפוניבז' להשיב ולגמול חסד לנער כמפעלו...

מפי הגר"י זילברשטיין שליט"א - חשון תשע"א

לזכור למי להכיר טובה...

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל הקפיד מאוד להכיר טובה למי שהטיב עמו. לתלמיד שהיה עוזר לו וישן בחדרו הביע לפניו פעמים מספר עד כמה הוא מכיר לו טובה על זה. והיה משום כך מרבה לשוחח עמו על ענינים שונים שלא היה נוהג לשוחח עם תלמידים אחרים, משום הכרת הטוב.

באחד הימים ליווה בחור אחד את רבי אליהו לרחצה ביים. כאשר חזר, שאל רבי אליהו את הבחור שהיה ישן בחדרו מה שמו של התלמיד שליווה אותו ליים. לשאלת הבחור מאי נפקא מינה? השיב: "הרי אני חייב לו הכרת הטוב!" וכשאמר לו את שמו של אותו בחור, חזר עליו רבי אליהו שמונה פעמים בזה אחר זה... כדי שיזכור למי להכיר טובה.

לב אליהו

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

סוף דבר הכל נשמע

כסף אין כרטיס אשראי יש... לאבי, בתור זה שמגבה את החשבון, יש זכות להוציא דפי חשבון. מידי חודש בחודשו הוא מעיין ומבחין בסכום התרומות...

"לטעמו, לשיטתו, אין בצדקות הללו כלום. ועל כל פנים לא במצבי. מידי חודש הוא מציג בפני את דפי החשבון ואומר לי דברים של טעם: כיצד אתה מרשה לעצמך? במצבך! אני עונה לו במילים והוא שותק. שותק ומכסה את המינוס. הסיפור הזה חוזר על עצמו כל חודש חודשיים, במשך אחת עשרה שנה!"

* * *

בגיל 70 יצא לפנסיה. למרות שהיה נראה כבן חמישים - הן בגופו והן ברוחו - חלה קשות כעבור שלושה חודשים בלבד. באופן פתאומי אובחנה אצלו אי ספיקת כליות, והוא יצא לדיאליזה שלוש פעמים בשבוע, בכל פעם למשך ארבע שעות. תקופה קצרה אח"כ התגלתה אצלו 'המחלה' - לכאורה ללא קשר לסיפור הכליות. במשך שש שנים עבר האיש צירוף אחר צירוף של יסורים קשים. כימותרפיה, דיאליזה וניתוחים.

כיומיים לפני יום הכיפורים תשע"א, ישב הבן ליד מיטת אביו החולה ושמע ממנו שהוא חש שהסוף מתקרב. "אמרת לי במילים אלו: אבא, שש שנים של גיהנום עברת ולעניות דעתי צריך אתה להכנס לגן עדן, אלא, שלגן עדן צריך כרטיס כניסה שפירושו: וידוי, חרטה וקבלת עול מלכות שמים לעתיד.

"בא תקבל עול מלכות שמים! ואע"פ שאין ביכולתך לעשות כמעט דבר (היה 100% סיעודי) - אך בפיך ובלבבך לעשותו! למרבה הפלא הוא הסכים לכך ללא שום התנגדות. אמרנו קריאת שמע. אבא, שבקושי דיבר אמר בעצמו פסוק ראשון לבד, ואני השלמתי לו את הפרשיות. אח"כ אמרנו וידוי קצר. (בעצת אחד הרבנים נבחר הנוסח הבא: 'אני מתחרט על כל מה שעשיתי היפך רצון השם')"

"אחר כך הקראתי לו עיקר-עיקר מ"ג העיקרים, והוא הודה על כל אחד מהם לחוד. המשכנו לשוחח כמחצית השעה בדברי אמונה וביטחון, כאשר להפתעתי אני מבחין להפתעתי שהוא שותה בצמא את דברי, והם נופלים עליו "כמים קרים על נפש עייפה". על שפתיו גם נח יחיוך קל של שביעות רצון."

לפני שביקש לנוח מעט אמר: "דע לך, שאני שמח שאתה עקשן גדול (כוונתו הייתה לדרך התשובה) כי סוף כל סוף... כך צריך להיות!"

--- "זו הייתה השיחה הארוכה האחרונה עם אבא."

* * *

מי יודע איזה מעשה טוב עמד לזכותו, שלקראת מותו ישוב בתשובה ויקבל על עצמו עול מלכות שמים. אולי התגברותו במשך למעלה מעשר שנים לתת צדקה כנגד החשק, שלא כפי הרצון. היא זו שעמדה לו לאדם היקר הזה לזכות לסיים את חייו כיהודי.

יהיו הדברים לעילוי נשמתו: איתן בן דוד הכהן ז"ל.

שני ידידים נפגשים לאחר זמן רב שלא ראו זה את זה. מה נשמע? שואל האחד. - אל תשאל... צרה במשפחה!

מה קרה? - הבן שלי חזר בתשובה אוי!

כעבור שנה הם נפגשים שוב. שואל הראשון: מה נשמע? החבר נותן בו מבט עצוב: אל תשאל... יש צרות בבית.

מה קרה הפעם? - עוד בן חזר בתשובה. אוי... תשמור על הילדים

כעבור שנה הם שוב נפגשים והראשון אומר, הפעם בזהירות: מה נשמע? החבר מביט בו בייאוש: גם הבן השלישי חזר בתשובה.

אומר הראשון: צריך לבדוק אצלך את המזוזות... (רוח מערבית - יעקב קמחי)

* * *

פתחנו בהלצה חמודה זו כדי להמחיש את מה שהרגיש "איתן בן דוד הכהן" כאשר קיבל את הבשורה שבנו יחידו חזר בתשובה. איתן נולד בארץ לפני 76 שנה להורים חלוצים, בוני פרדס חנה וסביבותיה. הוא גדל על עקרונות "המולדת", חלוציות, בנייה, עשייה, 'כוחי ועוצם ידי'. בצבא התגייס לחיל הים, ובאזרחית שימש כרב חובל. בזכות ישרות, נעימות הליכות וכח התמדה העפיל לתפקיד הבכיר ביותר של חברות הספנות בארץ.

* * *

בנו ששלח לנו את סיפור חייו, התעורר לכתוב זאת בעקבות תגובות האנשים שבאו לנחמו לאחר מות אביו. סיפור חיים שממחיש את עצמת הנשמה היהודית, כיצד יהודי שמרוחק משמירת תורה ומצוות מסוגל "לבלוע צפרדעים" - מבחינתו וליישר קו עם הדרך בה בחר בנו.

"לא קל היה לאבי לשמוע את הבשורה שבנו יחידו החליט יום אחד לחזור בתשובה. ואף אני על עצמי לא האמנתי. אבל חונכתי ע"י אבי שכל מה שאני מחליט לעשות - אני עושה הכי טוב. אז כך שלאחר שהוכיחו לי את מציאות הבורא ואמיתותה של התורה, לא היה מבחינתי נידון כלל אם לשוב או לא - למרות שמאוד לא רציתי!"

("אגב; ציבור 'החרדים מבית' אינו יכול להבין כלל את הניסיון של החזרה בתשובה, את המלחמה הפנימית, ואת זו החיצונית: עם המשפחה, חברים וכו'. כפי שהעידה חברה של אשתי שהחליטה לעבור מפאה למטפחת - שזו הפעם הראשונה שהיא מבינה את הניסיון של בעלי התשובה...)

* * *

וכעת לעיקר: "במשך עשרות שנים היה אבא מגבה את חשבון הבנק שלי. פירוש של דבר: אני מוציא והוא מכניס. הקב"ה חנן אותי בלב רגיש, כאשר אני שומע על טרגדיה אני חייב לתרום כסף. אמנם כסף אין, שכן אני אברך ורעייתי עקרת בית, אבל אם